

Úvodní slovo

Vážení přátelé,

máme tu opět čarodějnice, první máj a lásky čas, ovšem samozřejmě především další číslo našeho newsletteru. Je to samozřejmě nadsázka, přesto doufáme, že i hrstka nových informací, rad a postřehů Vám přijde v těchto skoro letních dnech vhod.

Nejen my se ptáme jakým směrem, rychlostí a s kým v čele se letos Čína vydá, neboť výsledek bude ovlivňovat dění nejen v zemi samotné, ale na celém světě. Vláda již sama naznačila, že chce letos kromě hladkého přistání z výšin dvouciferných nárůstů HDP také pracovat na domácích úkolech, o nichž mluví nejen zástupci MMF, Světové banky a dalších institucí, ale především sami čínští kormidelníci na čele s premiérem Wen Jiabao. To znamená pokračovat v reformách, které by změnily po dekádě úspěšný, ale nyní stále víc vyčerpaný rozvojový model založený na exportní výkonnosti, nízkých výrobních nákladech a hladu světového trhu za orientaci směrem dovnitř, na rozdmýchání a následně uspokojení domácí poptávky. To je také téma, které se odráží v našich ekonomických příspěvcích k problematice outsourcingu v ČLR a penzijního systému.

Na podzim tohoto roku dojde k nejdůležitější události dekády, kterou je plánovaná generační výměna v čele strany a státu. Dosavadní vůdci i budoucí čelo nejlidnatější země světa nyní cestují po světě, loučí se a představují, vysílají poselství politická i obchodní. Nedávná návštěva premiéra Wen Jiabao ve Varšavě, kde se setkal s premiérem zemí střední a východní Evropy je pro nás jistě zajímavým signálem do budoucna. Podobně se zájmem, možná obavami a jistě očekáváním sledují čínské nastupující vůdce ve Spojených státech, Indii, Rusku, Německu, Británii, Francii a dalších klíčových ekonomikách planety.

Než se nejasné kontury čínské budoucnosti vynoří z mlhy změn, můžeme se věnovat praktičtějším otázkám – např. hledat nové možnosti ve spolupráci s nám doposud nepřiliš známým Vnitřním Mongolskem. O tom už více na dalších řádcích newsletteru. Hodně štěstí a dobrých zpráv nejen v květnu přeje

*Petr Vávra
EK Peking*

Úvodní slovo.....	1
Obsah	
čísla.....	Error!
Bookmark not defined.	
Armáda čínských důchodců mění spotřebitelské návyky.....	1
Rostoucí náklady lákají výrobce domů.....	3
Na návštěvě u Čingischánových potomků.....	4
Etiketa čínská.....	6
Aktuality EK – duben 2012.....	7

Armáda čínských důchodců mění spotřebitelské návyky

Kdyby se veřejný park Ri Tan Gong Yuan v centru Pekingu nacházel v jakékoli jiné než čínské metropoli, pravděpodobně byste se do něj v noci neodvážili vydat. Veřejné osvětlení se v Číně nevyskytuje na každém kroku a tak se může zdát návštěva potměných zákoutí parku zahraničnímu návštěvníkovi docela dobrodružnou výzvou. Jenže v Číně je jednak stále mimořádně bezpečno a kromě toho nebudete s největší pravděpodobností ani v hluboké noci (a úplně tmě) v parku sami. Pravděpodobně budete na každém kroku narážet na osoby v důchodovém věku vlnící se do rytmu tradiční, nebo i „moderní“ čínské hudby. Většinu z nich nejde ani tak o seznamování s novými přáteli nebo předvádění nových tanečních kreací, čínští důchodci tančí pro zdraví. Ještě před pár lety by možná večer trávili nad partičkou mahjongu, nicméně dnes je vše jinak – zdraví je pro rostoucí třídu nových čínských důchodců čím dál důležitějším tématem.

Demografické rozložení čínské populace hovoří jasně - mezi lety 2011 a 2015 má počet čínských důchodců vzrůst ze 178 na 221 miliónů. To znamená, že do spotřebitelské skupiny, která má jasně definované a velmi specifické potřeby, přibude každý rok téměř 8,6 milionů lidí – tedy populace jednoho Rakouska. Do roku 2030 by se měl počet čínských důchodců ve srovnání s dneškem zdvojnásobit.

Čína zároveň bohatne, což se týká také lidí v post-produktivním věku. Podle průzkumu China Research Centre on Aging má 42,8 procent

obyvatel městských oblastí v důchodovém věku individuální úspory. Kromě toho se postupně mění přístup čínské vlády k důchodovému zabezpečení. Zatímco v minulosti vyplácela důchody téměř bez výjimky pouze organizace, u které dotyčný pracoval (často nepokrývaly ani životní minimum), nová legislativa přijatá v posledních letech garantuje státní důchody daleko širšímu spektru pracovníků než dřív (sledovaná je zejména chystaná reforma důchodového zabezpečení Číňanů pracujících v zemědělství, kteří tvoří stále kolem 40% všech zaměstnanců a doposud v podstatě žádný nárok na důchod neměli) a také ve vyšším objemu. Celková výše prostředků na čínském penzijním účtu dosáhla 101 miliard dolarů – většina těchto peněz se zákonitě přelije do nákupů, které budou příjemci důchodů realizovat.

Ve skutečnosti velká většina čínských seniorů spadá do kategorie, která nemůže utrácet za tzv. „non-necessities“, tedy vydávat finanční prostředky na nákupy zboží, které není nezbytné k životu (nesplňují tudíž z hlediska spotřebitelského chování marketingovou definici střední třídy). Nicméně dle průzkumu zveřejněného v časopise China Foreign Trade kupují pro téměř 47% rodičů-seniorů tyto výrobky jejich děti. To je dáno kulturním a společenským dogmatem, které po Číňanech za každých okolností vyžaduje zajistit rodičům důstojné stáří. A Číňanů ve středním věku, kteří si mohou dovolit tyto výrobky koupit (a poté darovat), rapidně přibývá.

Největší trh světa tak v tomto smyslu čeká proměna výrazně narušující jeho klíčové charakteristiky. Důsledkem budou výrazné sociální změny, a nepochybně také řada příležitostí pro ty podnikatele, kteří se novému trendu včas přizpůsobí.

Pro příklad - čínští spotřebitelé jsou bez ohledu na věk velmi nároční na kvalitu potravin. Zatímco řada výrobků je v Číně levnější než v zahraničí, dobré jídlo si Číňané cení – a to i finančně. Na stravu padne v městských rodinách celých 38 procent, na vesnici až 50 procent výdajů. V čínské tradiční kultuře má navíc téměř každé jídlo velmi detailně definovaný účinek na tělesné a duševní zdraví člověka. Tento potenciál si dobře uvědomují výrobci potravinových doplňků (vitamíny, energetické a funkční nápoje atd.), jejichž trh se v posledních letech raketovou rychlostí zvětšuje. Podle průzkumu společnosti Euromonitor dosáhne objem obchodu s těmito výrobky v příštím roce 51 miliard dolarů (z necelých deseti v roce 2009). Určitou část domácí poptávky po nich jistě pokryjí

domácí výrobci, především díky možnosti nabídnout výrobky tradiční čínské medicíny, „rebrandované“ na potravinové doplňky. Zahraničním výrobcům ale nahrává fakt, že zahraniční léky Číňané vnímají jako sofistikovanější a účinnější, než tradiční čínské, a dle průzkumů celých 41 procent čínských spotřebitelů neumí potravinový doplněk od léku odlišit. Proto mají tyto specifické zahraniční potraviny, ať už potravinové doplňky, výrobky zdravé výživy či takzvané funkční potraviny (tedy „normální“ potraviny obohacené zdravými prospěšnými složkami) velkou šanci ukrojit z rostoucího trhu výrazný podíl.

Čínská ekonomika obecně trpí velmi málo rozvinutým sektorem služeb. Ten se na jejím růstu podílí jen ze zhruba čtyřiceti procent, zatímco ve vyspělých zemích dosahuje až sedmdesáti procent. Chce-li se v budoucnu Čína zařadit mezi ekonomiky standardních parametrů, rozvoji sektoru služeb se tedy nevyhne. V podoblasti služeb pro nově vznikající skupiny seniorů je situace ještě horší, než v sektoru služeb obecně. I když zdravotnictví v Číně není na špatné úrovni (minimálně pokud bereme v úvahu výši současného čínského per capita HDP cca 8 000 USD, které Čínu stále řadí mezi rozvojové země), služby jako domovy důchodců, pečovatelské instituce či rehabilitační zařízení jsou na velmi nízké úrovni a v některých oblastech Číny nejsou vůbec dostupné. Péči tohoto typu tak často rodičům „poskytují“ děti. Jenže ty jsou v dnes již téměř plně tržní ekonomice zaměstnanější než dříve a tak roste poptávka po někom třetím, který by pečovatelské služby kvalifikovaně zajistil. Také tady se rýsuje příležitost pro investice ze zahraničí. Vlastní kapitolou jsou pak nezdravotnické služby zaměřené na seniory – například cestovní ruch. Oproti Japonsku, kde důchodci často využívají volného času k cestování, na které v pracovním procesu nezbyl čas, v Číně zájezdy zaměřené na tuto spotřebitelskou skupinu prakticky nejsou. Těžko čínským důchodcům nabízet adrenalinové pobyty na Aljašce, ale Praha nebo Karlovy Vary by mohly být přímo ideálním cílem jejich cest. Obdobný potenciál se skrývá také v sektoru pojišťovacích nebo finančních služeb. I ty jsou v Číně stále relativně málo dostupné a jejich boom zcela jistě teprve přijde (je skvělé, že již nyní se v této oblasti realizuje se svým projektem spotřebitelského financování česká firma PPF). Opět jeden příklad - pro řadu čínských důchodců je kulturně a společensky neúnosná představa, že by třeba v důsledku nemoci zůstali dětem „na obtíž“ a omezili tak rozvoj jejich kariéry, do které často

projektují své vlastní (z objektivních důvodů daných společenskými omezeními v „minulé“ Číně) nenaplněné sny. Příležitost pro produkt pojišťující zdraví seniorů „jako vyšitá“.

Stranou není možné nechat ani výrobky, které nejsou určené výlučně pro seniory, ale z hlediska marketingových parametrů tuto skupinu pokrývají. Jednoduchost obsluhy, inovativní řešení překonávající pohybová omezení starších občanů, střídmy až tradiční design. To jsou prvky nahrávající jakémukoli výrobku, který se pokusí uspět u této armády nových spotřebitelů. Může být vyroben v Číně, nebo se do Číny může dostat ze zahraničí, třeba z České republiky.

Jan Hebnar, ZÚ Peking

Rostoucí náklady lákají výrobce domů

Když zakládal Martin Koch úspěšnou českou značku sportovního oblečení Nugget, jeho business plán nestál ani tak na složitých propočtech návratnosti investic, jako spíše na jeho koníčku - zálibě ve snowboardingu. A také s tím spojené zálibě ve sportovním oblečení. Martin byl také vždy přesvědčen, že český textilní průmysl má i ve světové konkurenci stále co říci z hlediska kreativity a originálních nápadů českých textilních designérů. Ano, dobrých návrhů designů nových bund, rukavic nebo čepic měl Nugget vždycky dost, Martin však brzo zjistil, že jeho firmou navržené sportovní oblečení v ČR nikdo nevyrobí. Nešlo jen o cenu, ale hlavně o technologie, nabídku materiálů a barevných variant. Nic z toho tehdy nebylo v ČR v požadované kvalitě a/nebo objemu k dispozici. Cesta k realizaci Martinova snu tak vedla do Číny.

Časy se ale mění. Před desítkou let, kdy brněnská firma hledala prvního dodavatele jí navrženého oblečení, si mohl Martin v říši středů vybírat z téměř neomezené nabídky malých textilních výrobců. Ceny byly dobré a kvalita odpovídající. V posledních letech však Nuggetu výrazně přibývá starostí.

Vezmeme to oklikou. Oslavy příchodu jara jsou největším čínským svátkem. Pro většinu z Číňanů, kteří pracují daleko od svých domovů v exportních továrnách na pobřeží Číny, znamená především vzácnou možnost (často jedinou za celý rok) podívat se domů k rodinám a oslavit s nimi příchod čínského Nového roku. Hodně takových dělníků si v poslední době dovolenou „prodlužuje“ a nenastoupí už zpátky. Důvod? Stávající

zaměstnavatel jim nedokáže slíbit, že se jejich mzda po návratu zvýší tak, jak by si přáli.

Čísla hovoří jasně - v roce 2000 se průměrný plat ve výrobě pohyboval v Číně kolem 0,5 USD za hodinu. Nyní je to už 3,5 USD. Například mzdy dělníků pracujících pro největšího výrobce elektroniky na světě, firmu Foxconn, tak s rozběhem roku 2010 stouply o celých 40 procent a dále porostou srovnatelným tempem nejméně do roku 2013. Rychlý růst mezd dělá ale těžkou hlavu hlavně menším exportním továrnám. Foxconn a jemu podobní totiž mohou zmíněné tempo růstu mezd bez větších nesnází absorbovat, ale malým, na export orientovaným výrobcům často nezbyvá než „zavřít krám“. S pěti až desetiprocentní marží si neustálé zvyšování mezd nemohou dlouhodobě dovolit. A když nejsou schopni držet tempo růstu mezd, jejich zaměstnanci, „vnitrostátní migranti“, odchází za lepším (každoroční návštěva domova představuje způsob, jak zmizet bez „zbytečných nepříjemností“).

Skok hodinové mzdy z půl dolaru na čtyři tak odzvonil dnům, kdy zahraniční výrobci mohli přesunutím výroby do Číny ušetřit 30 až 50 procent produkčních nákladů. Na vině však nejsou jen stále rostoucí mzdové náklady (za nimiž nicméně růst produktivity práce pokulhává). Výrobu prodražují také zákony o tarifech, daních a nemzdových benefitech zaměstnanců, jež v Číně vstoupily v platnost v nedávné minulosti. Čínské úřady se staly také "mnohem agresivnější" co se týče dodržování regulace upravující dopady podnikání na životní prostředí a jejího vynuocování. I to výrobu prodražuje. Dalším viníkem je rostoucí cena ropy. Zdražení ropy zvýšilo náklady na dopravu a spolklo další úspory, které výrobci byli přesunem výroby do Číny schopni vytvořit.

Výroba přesunutá do Číny často přináší zdlouhavý a komplikovaný dodavatelský řetězec a složité plánování zásobovacích cest. Importéři navíc vědí, jak dokáže být přístup čínských dodavatelů ke sjednaným termínům laxní. Délka dodavatelského řetězce a vysoký stav zásob na skladě přitom často znemožňují efektivně uplatnit trendy vnitropodnikové ho operačního managementu – *just in time delivery* a zeshitlenou výrobu. To zase prodražuje dovoz na straně importéra.

Větším čínským výrobcům se zpravidla daří lépe čelit růstu nákladů, protože mohou snáze převést zvýšení výrobních a logistických nákladů na „globální“ kupce. Menší výrobci to mají složitější. Např. Nugget Martina Kocha musel během

posledních let několikrát změnit svého čínského dodavatele – buď kvůli neakceptovatelnému nárůstu cen, nebo proto, že továrna bez dalšího zastavila výrobu. K šicím strojům prostě neměl kdo usednout.

V posledních dvou letech tak řada importérů věští konec „čínské ceny“ a obrací pohled z Číny směrem na jihozápad - K Vietnamu, Kambodži, Bangladéši. Některé americké a evropské společnosti jdou ještě dál a ptají se, zda má vůbec „offshoring“ s ohledem na všechny nevýhody ještě smysl. Dokumentuje to například případ společnosti Desa, která kromě osvětlovací techniky prodává pod značkou Remington drobné elektrické spotřebiče.

Desa se před pár lety vydala stejnou cestou jako mnoho dalších výrobců z USA, a rozhodla se využít nižších nákladů na pracovní sílu v Číně. Asijská migrace Desy začala kolem roku 2000, o čtyři roky později pak firma přestěhovala do Číny většinu své výroby. V té době dostávala Desa od čínské vlády 15% slevu z DPH na vývoz svého zboží. Tyto „export rebates“ se však v červenci 2007 firmě snížily na pouhých 5%. Když během následujícího roku prudce stouply ceny pohonných hmot a surovin, znamenalo to už víc než 50% zvýšení ceny dopravy jednoho kontejneru z Číny do USA. Co víc, ceny čínské oceli se neustále zvyšovaly, a tempo jejich růstu mnohonásobně převyšovalo tempo v USA.

Desa se proto rozhodla vrátit výrobu zpět do Spojených států. Ačkoli podle managementu firmy vynaloží více nákladů na pracovní sílu, ušetří téměř na všem ostatním.

Americké statistiky teorii o opatrném návratu výroby domů potvrzují. Od počátku roku 2010 zaměstnanost ve výrobní sféře ve Spojených státech vzrostla o 2,9 procenta v porovnání s 2,4 procenty v Německu a 1,9 procenty v Kanadě.

Čínští manažeři jsou si však dobře vědomi trendů, které jdou proti ziskovosti jejich podnikání a brání se zvyšováním produktivity práce a rozsáhlou automatizací. Například již zmiňovaný Foxconn ještě v minulém roce používal ve výrobě 10 000 robotů, do roku 2013 chce však tento počet zvýšit na celý jeden milion. Bez rozsáhlé automatizace nebude konkurenceschopný ani takový gigant.

Na druhou stranu, v řadě oblastí přes automatizaci a zvýšení podílu kapitálu ve výrobě (na úkor práce) cesta nevede. Například ve zmiňované textilní výrobě nebo výrobě náročných na kvalifikovanou manuální práci. Navíc, i kdyby v Číně bylo kapitálu na nákup nových robotů, kamerových systémů a

jiné automatizace dost, brzo se nenajde nikdo, kdo by tato sofistikovaná zařízení opravil nebo na nich provedl pravidelný servis a kontrolu.

To vše má za výsledek jediný. Stejně jako v případě zmiňované case study „Desa“, i jiné zahraniční podniky přesunují výrobu zpět domů, nebo o tom alespoň uvažují. Je to koneckonců i případ českého Nuggetu. Zatímco sofistikovanější produkty, např. bundy, jinde než v Asii vyrábět nelze, jednodušší výrobky (trika, mikiny) šije firma už zase doma.

V tomto smyslu je těžké předpovídat, kam až tento trend domů se vracějící produkce dojde. Je ale možné, že Evropu bude čekat renesance dnes již téměř mrtvých průmyslových odvětví - například právě sofistikované textilní výroby.

Bára Kocourková (stážistka ZÚ Peking)

Jan Hebnar, ZÚ Peking

Na návštěvě u Čingischánových potomků

Na pozvání významné místní firmy Oater a městské vlády navštívili ve dnech 24.-26.4.2012 zástupci ekonomického úseku ZÚ Peking P. Vávra, S. Lang Linkensederová a Amy Jia město Xilinhot ve Vnitřním Mongolsku. Jednalo se o první návštěvu delegace velvyslanectví v tomto cca dvěstěpadesátitisícovém městě, jehož představitelé projevíli velký zájem o navázání užších vztahů s ČR. Místostarosta Qing Gele, který doprovázel delegaci ZÚ během celého prvního dne návštěvy, se chystá v květnu navštívit v doprovodu dalších představitelů města a podnikatelské sféry ČR a jednat o možném partnerství s vybraným českým městem, dále o podpoře ekonomické, kulturní a turistické spolupráce. Xilinhot je kromě tradičního zemědělství, chovu koní a dobytka v duchu mongolských tradic také střediskem těžebního průmyslu, tradiční mongolské medicíny a turistiky úzce propojené s bohatými kulturními tradicemi a zvyky.

Zástupci EK ZÚ Peking navštívili Xilinhot na základě pozvání p. Liu, prezidenta firmy Oater Co., Ltd., kterou tvoří skupina firem zaměřených na zemědělskou výrobu (chov hovězího dobytka a ovcí, zpracování masa, mléka a dalších primárních vstupů), chov koní, tradiční mongolskou medicínu, těžbu uhlí, turistický ruch (vlastnictví hotelů a restaurací včetně ubytování v jurtech v okolních stepích) a kulturu.

Během dvoudenní návštěvy se česká delegace setkala s místostarostou Xilinhotu p. Qing Dele a řediteli odborů pro obchod a ekonomiku, kulturu a turistiku, rektorem místní univerzity a dalšími představiteli. Místostarosta představil návštěvníkům čtvrtmilionové středisko podoblasti Xilingol jako centrum tradiční mongolské kultury a místo, odkud v dávné minulosti vedl Čingischán a jeho syn Kublajchán výboje nejen po pevninské Číně. Historické souvislosti velmi podrobně zobrazuje místní muzeum, které společně s chrámem Beizi tvoří nejvýznamnější turisticko-historické atrakce. Delegace navštívila v doprovodu místostarosty také závodíště pro koně, které slouží především pro každoroční oslavy svátku Naadam, nicméně v blízké budoucnosti se má proměnit díky plánované investici ve výši 1 mld. CNY (cca 3 mld. CZK) na největší a nejmodernější dostihové závodíště pevninské Číny¹. Při jednání s místostarostou, který hostil delegaci také při obědě a večeri téhož dne, zaznělo, že Xilinhot má zájem o nalezení vhodného partnera pro rozvoj municipálních styků a spolupráce v různých oblastech:

- a) kulturní – výměna informací o tradiční kultuře, příp. hudebních a tanečních souborů
- b) ekonomická – konkrétní projekty v oblasti zemědělství, chovu koní, těžby uhlí a dalších nerostů, prezentace tradičních výrobků
- c) turistická – společné prezentace a zviditelnění možností turistiky v podoblasti Xilingol i ČR.

Nejbližší příležitostí pro spolupráci bude chystaná návštěva delegace vedené právě místostarostou Qing do ČR, již se mají zúčastnit také ředitelé odborů pro obchodní, kulturní a turistickou spolupráci, zástupci firmy Oater a další představitelé. Česká delegace přislíbila pomoc při zajištění kontaktů pro historicky zřejmě první návštěvu ze Xilinhotu, vytipování možného partnera pro municipální spolupráci a součinnost při řešení praktických otázek spojených s cestou. Kontakty budou také předány všem zainteresovaným firmám z ČR a řediteli ZK CzechTourism.

V podnikatelské části jednání představil prezident firmy Oater Co., Ltd. zaměření jednotlivých dceřinných společností, seznámil delegaci s filozofií a budoucími plány firmy a společně s nimi navštívil několik hotelů a restaurací ve městě i v nedaleké stepi, které slouží pro poskytování turistických služeb. Zástupci společnosti budou rovněž v delegaci ze Xilinhotu, která se chystá v květnu do ČR na seznamovací cestu, během níž hodlá lépe vydefinovat své zájmy a možné projekty s českou účastí, vytvořit si kontakty a případně hledat i objekty pro budoucí investice. Z jednání vyplynula následující témata a možné okruhy spolupráce:

- a) výroba a prodej českého piva, vína a dalších nápojů a potravin
- díky navázaným kontaktům s distributorem pivovarů Žatec a Nymburk hodlá Oater rozšířit aktivity v této oblasti, což je v souladu se zaměřením aktivit na turistiku a ubytovací/restauratérské služby
- Oater zvažuje možnost výstavby minipivovaru v jedné ze svých restaurací v Xilinhotu (příští měsíc přijedou do města dva čeští experti kvůli technickému jednání)
- prezident Liu zmínil také zájem o možnou investici (nákup) do vybraného pivovaru v ČR a požádal EK ZÚ o zprostředkování kontaktů pro chystanou návštěvu
- zástupci uvedeného distributora piv také představili skupině Oater vína společnosti Wine Dietrichstein ze Slušovic (existuje prostor i pro další zástupce vinařského sektoru)
- delegace předala jako dar prezidentovi také soupravu líkéru a sklenic od firmy Rudolf Jelínek a informovala jej o dalších českých výrobcích, které je možno nabídnout z ČR
- Oater ve spolupráci s městem Xilinhot připravuje zhruba na červenec letošního roku kulturně-turistický festival mongolské kultury a českého piva, jenž by se mohl stát ideální příležitostí pro širší vstup českého piva do regionu a zároveň prezentaci ČR².

---

¹ Olympijské disciplíny s koňmi se v roce 2008 uskutečnily v Hong Kong, v pevninské Číně zatím nejsou vyhovující podmínky. Xilinhot díky tradicím a plánovaným investicím může tuto mezeru vyplnit.

---

² Oater skutečně plánuje nazvat festival tímto způsobem a dát příležitost kromě lokální značky prostor výhradně českým pivovarům pro prezentaci (za výhodných podmínek – stánek i služby zdarma), zároveň má firma zájem o případnou účast českého folklórního souboru, prezentaci turistiky, české kuchyně apod. Vzhledem k poměrně krátkému času na přípravu slíbila firma zaslat více podrobností co nejdříve. ZÚ mezitím osloví případné zájemce z ČR.

b) české sklo a bižuterie – firma Oater by se ráda seznámila s výrobky českých sklářů, jednala o možné spolupráci včetně investic během návštěvy v květnu, zájem byl podpořen také dárkem v podobě skla s vysokým smaltem od firmy Egermann.

c) zemědělství
- firma Oater má zájem o jednání s výrobcí českých zemědělských strojů a zařízení pro případnou spolupráci

- zároveň vzhledem k produkci kvalitního a „zeleného“ (míněno ekologického, Green Label) hovězího a skopového masa se zajímá o případnou obchodní spolupráci s obchodníky nebo zpracovateli z ČR

- firma také produkuje biologicky kvalitní mléčné výrobky, které by ráda nabídla k dodávkám do ČR.

d) tradiční mongolská medicína – firma produkuje rostlinné a živočišné potravinové doplňky založené na využívání místních léčivých bylin i zvířat, které může opět nabídnout zahraničním odběratelům.

e) důlní zařízení pro těžbu uhlí a dalších nerostných surovin – na základě projeveného zájmu prezidenta firmy Oater slíbil ZÚ poskytnout kontakty na české výrobce uvedeného zařízení a pomoci s realizací prvních obchodních jednání.

f) obnovitelné a alternativní zdroje energie – ZÚ zmínil zkušenosti a reference českých firem (kupř. TEDOM, Vítkovice), které nabízejí zemědělským subjektům bioplynové instalace zpracovávající živočišný odpad na tepelnou či elektrickou energii. Prezident Liu požádal o zprostředkování kontaktů.

g) chov koní – Oater buduje národní chov koní na základě mongolských tradičních druhů, má však zájem o spolupráci i se zahraničními partnery.

h) turistika
- firma má zájem o vzájemnou prezentaci turistického potenciálu podoblasti Xilingol i ČR - plánuje v nedávno odkoupeném rekreačním objektu v nedaleké stepi (komplex jurt hotelového typu) vybudovat rozsáhlý turistický komplex zahrnující mj. golfové hřiště a krytou halu pro indoorové lyžování. Prezident Liu požádal o zprostředkování kontaktu na odborníky zabývající se výstavbou a provozováním golfových hřišť v ČR, stejně jako na možné výrobce a dodavatele vybavení pro indoorové lyžování.

P. Vávra, ZÚ Peking

Etiketa čínská

Nedomníváme se, že jste o tomto tématu ještě nečetli (pravděpodobně jste tak učinili mnohokrát). Je dokonce docela dobře možné, že o tom víte více než my. Ale diplomacie si na etiketu potrpí, a tak jsme si toto téma nemohli nechat ujít ani v našem Newsletteru. Proč si koneckonců nezopakovat alespoň to nezákladnější, když náš měsíčník vydáváme elektronicky a nežádáme tak zbytečné životy stromů...

Život většiny Číňanů v pevninské Číně i mimo ni je ovlivněn konfucianstvím, které stanovuje roli jedince v každodenní společnosti a vymezuje poměrně přísná pravidla společenského chování, resp. etikety. Moderní Číňané jsou sice zpravidla zcestovalí a v oblasti protokolu k cizincům shovívaví, pokud ovšem prokážete znalost a respekt k jejich společenským zvykům, máte bezpochyby extra body navíc.

Možno začít třeba párem mandarínských slovíček, kterými obchodního partnera uvítáte. Na druhou stranu ovšem na jednání samotné je lepší vyzbrojit se tlumočnickem, jakkoli dobře můžete hovořit čínsky. Oběma stranám to umožní komfortněji hovořit i přijímat informace a v neposlední řadě získáte čas na promyšlení odpovědi (v mateřském jazyce máme jasnější myšlení).

Dále doporučujeme zachovat úctu čínské historii a především pak její integritě a teritoriální celistvosti. Evropan mívá někdy dojem, že Čína se svými 30 provinciemi (z nichž mnohé mají dvojnásobný počet obyvatel než největší členské státy Unie) připomíná pluralitní fungování EU. Je však třeba pamatovat, že Čína je jedna země a na tomto image si velmi zakládá. Budte proto obezřetní.

Máte-li tedy na paměti, že Čína je jedna země a je třeba k ní takto přistupovat, berte ji jako kolébku jiných (někdy velmi jiných) pravidel a tolerujte chování čínských partnerů ve všech jeho odlišnostech. Povědomí o tom, že jsme jiní a přesto se umíme respektovat, je kardinálně důležité. Zachováte tvář společníka a posílíte svou vlastní prestiž.

Jako mnohé asijské země i Čína respektuje pokročilý věk, tzv. senioritu. Proto, ačkoli může být v týmu mladý člověk s bezkonkurenčním vzděláním i lepším pracovním postavením, hlavní protokolární pozice bude při společenských podnicích zpravidla patřit nejstaršímu ve skupině. Právě jemu tedy nasměrujte první pozdrav a případně nabídněte hlavní místo u stolu. Poplácat seniorovi po rameni nebo se k němu chovat jinak žoviálně (protože vám

připomíná otce, dědečka apod.) je nemyslitelné. Ale to by vás stejně určitě ani nenapadlo.

Naopak je správné si o svém čínském partnerovi co nejvíce předem zjistit a ukázat mu, že vám jeho *důležitost* neunikla. Při oslovení používejte nejlépe titul a příjmení, které se na vizitkách mimochodem uvádí na prvním místě! Velmi podstatným projevem vaší moudrosti a taktu je bedlivé naslouchání, když partner hovoří. Upovídanci jsou koneckonců téměř vždy v méně výhodné pozici, než lidé, kteří používají více uší než hlasivky. Doporučujeme proto méně mluvit (a když, tak jasně, stručně a výstižně) a více naslouchat. U toho svůj protějšek nemusíte upřeně pozorovat očima, jak si žádá západní kultura. V Číně se stále nosí střídmost, a to i v intenzitě pohledu.

Pokud jste hosty čínské domácnosti, což je samo o sobě velké privilegium, nedoporučujeme volit květiny jako dárek hostitelům. Moderní dámy je sice již umí ocenit, tradičnějším rodinám však asociují pohřeb. Jako zástupci obchodního úseku rádi doporučíme místo toho třeba pěkné české sklo. Také s vtipy raději opatrně. Číňané jsou veselé kopy a rádi se zasmějí. Sarkastickému či ironickému humoru západních cizinců ovšem moc nerozumějí, ani když si člověk utahuje sám ze sebe. Zato si velmi váží, když je pozvete na velkorysou večeři (nejlépe s představením karaoke apod.). U toho můžete předvést, jak elegantně ovládáte všechny nástroje pro stolování, včetně hůlek (nenechávejte je ale, prosím, zapíchnuté do jídla, to je špatné znamení). Pokud vám u stolu někdo prokáže laskavost a např. doplní šálek čaje, elegantně a tiše lze poděkovat položením ukazováčku a prsteníčku na hranu stolu. Oceňte třeba i estetiku prostředí či krásu porcelánu. Někdy v něm dostanete jen čistou a teplou (až horkou) vodu. Osobně doporučuji se nebránit. Je to rozhodně zdraví prospěšnější než ledové nápoje.

Některé kulturní zvyky a protokolární pravidla navzájem interferují a je na nás, zda budeme v daném okamžiku ctít více svoji nebo čínskou kulturu. Např. pokud jde o „smrkání“. Popotahování je zde dovoleno, stejně jako jiné manévry s plným nosem, ovšem s výjimkou troubení do kapesníku. To je považováno za společensky neslušné, i když v poslední době se i toto pravidlo postupně mění. Rovněž galantní pomáhání čínským ženám do kabátu doporučujeme zvážit dle situace. Většina Číňanek na to není zvyklá a gesto je uvádí do rozpaků. Na druhou stranu se nedivte, když na ulici potkáte muže, kteří svým polovičkám nosí kabelky.

A na závěr třeba ještě proslulý rituál podávání vizitek či uchopení sklenice s prvním přípitkem oběma rukama. Zapojení obou rukou symbolizuje respekt k protějšku. Pokud k tomu přidáte při pozdravu lehkou, ale sebevědomou úklonu, stane se z vás rázem zajímavější lao-wai (cizinec). Ale ještě pozor. Pokud se na vás snese jakákoli chvála, buďte velmi skromní a alespoň „naoko“ tvrdte stále opak.

Aktuality EK – duben 2012

Ve dnech 5.-9.4. 2012 se uskutečnila oficiální návštěva velvyslance České republiky v ČLR Libora Sečky ve středočínské provincii Hunan. Tato provincie je světově proslulá nejen díky vynikající a velmi pálivé kuchyni, ale také proto, že z ní pochází Mao Zedong. Na první návštěvu velvyslance by měly navázat i obchodní kontakty již během květnového veletrhu v Changsha či chystaná návštěva generálního ředitele České televize P. Dvořáka.

- Za velkého zájmu novinářů se 11. dubna 2012 v prostorách Velvyslanectví ČR v Pekingu uskutečnila mimořádná tisková konference věnovaná událostem, které v průběhu dubna a května t. r. představí čínským zájemcům moderní české umění.
- Na pozvání zástupkyně šéfredaktora a současně vedoucí internetové verze jednoho z největších deníků na světě Renmin Ribao paní Ma Li navštívil 12. dubna 2012 velvyslanec Libor Sečka sídlo této významné mediální instituce.
- V rámci kulturně-uměleckého programu „embassyart 艺馆“ se 13. dubna 2012 konalo v rezidenčních prostorách velvyslanectví slavnostní otevření společné výstavy obrazů manželů Strakových.
- V polské Varšavě se 26. dubna setkal v rámci summitu předsedů vlád 16 zemí střední a východní Evropy český premiér P. Nečas s čínským protějškem Wen Jiabao. Během krátké dvoustranné schůzky zmínil český premiér zájem ČR o uspořádání zasedání Smíšeného ekonomického výboru v Praze a obnovení jeho pravidelné roční periodicity. Navrhl také, aby se rozšířila výměna delegací včetně podnikatelských misí mezi oběma státy. Reakce čínské strany byla podle dostupných informací pozitivní, což je signál nejen pro ZÚ Peking k jednání s partnery v ČLR o konkrétním naplnění těchto slov.

[Více na www.mzv.cz/beijing](http://www.mzv.cz/beijing)